

Crnogorski jezik

Iz Wikipedije, slobodne enciklopedije

Crnogorski jezik

Govori se u [Crna Gora](#)^[1]
 [Srbija](#) ([Vojvodina](#))

Ukupno govornici oko 229.251 ljudi; oko 37% stanovnika Crne Gore ([2011](#))

Službeni status

Službeni jezik u [Crna Gora](#)

Reguliran od [Institut za crnogorski jezik i književnost](#)

Jezički kodovi

ISO 639-1 *Nemá*

Crnogorski jezik je standardizirana varijanta [srpskohrvatskog](#) jezika, i službeni je jezik [Crne Gore](#) od donošenja Ustava Crne Gore u listopadu 2007.

Članak 13. crnogorskog Ustava precizira kako je službeni u Crnoj Gori crnogorski jezik, a ćirilčno i latinično pismo imaju ravnopravan položaj^[3].

Crnogorski jezik ima 32 glasa i slova

Crnogorski jezik, za razliku od drugih južnoslavenskih jezika, ima 32 glasa i slova ^[4].

Pismo

[Pisma](#) crnogorskog jezika:

latinični slovored

latinica A B C Č Ć D Đ Ž Đ E F G H I J K L Lj M N Nj O P R S Š Š̌ T U V Z Ž Ž̌

ćirilica А Б Ц Ч Ћ Д Џ Ђ Е Ф Г Х И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Ш Т У В З Ж

ćirilčni slovored

ćirilica А Б В Г Д Ђ Е Ж З И Ј К Л Љ М Н Њ О П Р С Т Ћ У Ф Х Ц Ч Џ Ш

latinica A B V G D Đ E Ž Z Ž̌ I J K L Lj M N Nj O P R S Š̌ T Ć U F H C Ć Đž Š

Kroz istoriju

Sam termin *crnogorski jezik* prvi je puta upotrijebio [francuski](#) autor, pukovnik *Violla de Sommieres* svom putopisu iz 1813. *Voyage historique et politique au Montenegro* koji je publicirao kao knjigu u dva toma 1820. godine.

[Vuk Karadžić](#) u djelu na [njemačkom](#) jeziku *Montenegro und die Montenegriner* iz 1837. nastoji demantirati Sommiera koji "veli za Crnogorski jezik da je dijalekt Grčkoga" ^[5].

No, sam *Karadžić* u istom djelu nudi definiciju kako su "Crnogorci Slaveni Srpske grane Grčkoga zakona" (grčke vjeroispovijesti) ^[6].

Srpski književnik *Ljubomir Nenadović* u svojem poznatom djelu "O Crnogorcima" 1856. objavio je kako je, prilikom posjeta Crnoj Gori sredinom 19. stoljeća ustanovio da *Crnogorci govore crnogorskim jezikom*.

Prvi je od crnogorskih intelektualaca zatražio uvođenje materinskog, crnogorskog jezika, u Ustav i prosvjetu Radoje Radojević potkraj 1960-ih. Lingvist dr. Vojislav Nikčević tijekom 1990-ih objavio je niz znanstvenih djela kojima je proučavao povijest crnogorskog jezika, te obavio prvi pokušaj njegovog kodificiranja.

Posebnost crnogorskog jezika podržao je i 62. Kongres Međunarodnog PEN-a (Perth, [Australija, 1995.](#)) kada je posebnom rezolucijom pozvao "srpsku i crnogorsku državu, u ime obaveza i principa sadržanih u Povelji [UN](#), [UNESCO](#)-a i PEN-a, na zaštitu i promoviranje lingvističkih i kulturnih prava svih stanovnika Crne Gore" ^[9].

Crnogorski književnik [Borislav Jovanović](#) je [2005.](#) u knjizi "[Crnogorski književni urbanitet](#)" artikulirao pitanja negiranja, ignoriranja i potcjenjivanja crnogorskog jezika:

Na crnogorski jezik još se gleda kao na nekakav jezički diluvilijal, na varijante i podvarijante, provincijalizme, crnogorizme - sve u skladu s unitarnim i asimilatorskim filološkim koncepcijama. Međutim, crnogorski jezik, usprkos zatiranju, nije potrošen, ponajmanje je izumro jezik. Naprotiv, riječ je o holosteričnom, živom jeziku. Pretekao je sve što mu se dešavalo posljednjih sto godina. I to ponajprije govori o njegovom živom biću. O povijesnom utemeljenju u svojoj strukturi. Nije nestala njegova [fonološka](#), morfološko-[sintaksička](#), [ortografska](#) bitnost i individualnost. Ono što nije sačuvano u živom govoru (a jeste skoro sve) sačuvano je u knjigama... Živa jezička praksa u Crnoj Gori ima sva obilježja povratka izvorne ijekavice što je organski fundament crnogorskog jezika... Crnogorski pisci su održali crnogorski jezik, dali mu i daju osporavani naučni i nacionalni legitimitet. Tako crnogorski jezik nije ostao bez svoga zavičaja; njegova književna uporaba postala je i njegova najjemenitija citadela. Svoju materinsku memoriju sačuvao je crnogorski jezik upravo na stranicama pisane i usmene književnosti. Što je više sabijan, crnogorski jezik se više odazivao a crnogorski pisci su vjerovali u nerazorivu, entelehijsku moć, svog maternjeg jezika“ ^[10].

Prvi puta u povijesti na popisu 2003. bilo je moguće izjasniti se o crnogorskom jeziku kao materinskom i nešto preko 136.000 građana Crne Gore, koji čine 22% stanovništva, izjasnilo se da im je crnogorski jezik materinski ^[11].

Karakteristike crnogorskog jezika

Glavne razlike crnogorskog jezika u odnosu na standardni srpskohrvatski/srpski jezik ijekavskog izgovora:

- Jotovanje *d* i *j* daj i *devojka, niđe, ponedjeljak, ovđe, đed*.
- Analogija postoji i kod *c* i *j* koji se spajaju u *ć*: *ćepanica, šćeti, ćelokupni*.
- Primjeri posebne fonološke ijekavice: *sijeno, bijelo, nijesam*.
- Primjeri posebne morfonološke ijekavice: *tijeh, ovijeh, ovijema, tijema*.
- Umjesto lokativa u koristi se akuzativ, a primjeri su: *Živi u grad, Ćera đecu po ulicu, Voda u krš*.
- Lične zamjenice - *ja, ti, sebe* - u genitivu, dativu, akuzativu i vokativu imaju nastavak *e*, (primjeri: *Daj mene tu knjigu* ili *Tebe ću vratiti oni dug*)
- Narječja u Crnoj Gori imaju dodatna tri fonema: meko *Š*, meko *Ž* i (nestandardizovano) meko *Z*.

Jedino još [poljski jezik](#) sadrži meko *Š* (šj) i *Ž* (žj), a prof. Nikčević preuzeo je poljske grafeme i predložio latinične i ćirilčne grafeme za crnogorski jezik - *Ś* i *Ż* (za meko *Z* (dz) predložio je grafem *ʒ*, no ovaj grafem i glas nije službeno standardizovan^[12]. Primjeri upotrebe fonema *ʒ* u crnogorskom jeziku: *zavala, zera, zanovijetati, bizin, zinžula, zamantati, bronžin*.

- Primjeri uporabe fonema *Ś*: *śekira, śutra, śever, śeme, ośetiti, śediti, śekirati, Śata* (nadimak).
- Primjeri uporabe fonema *Ż*: *żevati, żenica, iżutra, iżede, żapiti, iżelica, kożetina, Żaga* (nadimak).
- Primjeri uporabe imenica:

preśednik, śekira, lijes, lama, putijer, jeka, miśćelo, bronžin, urivak, gravalje, pinjata...

Pisma

U Crnoj Gori Ustavom je definirana ravnopravna uporaba [ćirilice](#) i [latinice](#). Tri dnevne novine, *Pobjeda, Dnevne novine* i *Vijesti*, tiskaju se na latinici, a *Dan* na ćirilici. Jedina dva politička tjednika, *Monitor* i *Revija D*, tiskaju se na latinici.

Nacionalna televizija, *Javni servis Televizija Crne Gore*, sve tekstualne segmente programa (logo, reklame, najave) ispisuje na latinici, kao i gotovo sve druge veće i lokalne TV postaje (*TV IN, TV Atlas, TV MBC, TV Montena, TV Vijesti*, itd.)^[14].

U internetskom prometu, ima i ćirilice i latinice. Sajt [Vlade Crne Gore](#) je i na ćirilici i latinici.

Kodifikacija

Vlada Crne Gore osnovala je u siječnju [2008.](#) godine *Savjet za standardizaciju crnogorskoga jezika* u cilju izrade pravopisa, gramatike i rječnika crnogorskog jezika. Ovi dokumenti će, poslije verificiranja, postati sastavni dio prosvjetnog programa u Crnoj Gori.

Članovi su *Savjeta za kodifikaciju crnogorskog jezika*: književnik i predsjednik Matice crnogorske Branko Banjević, dr. Rajka Glušica (Filozofski fakultet u [Nikšiću](#)), književni kritičar Milorad Stojović, književnik i akademik Mirko Kovač, književnik i akademik Mladen Lompar, književni kritičar Rajko Cerović, književnik i akademik [Ćedo Vuković](#), književnik i akademik Zuvdija Hodžić, dr. Milenko Perović (Filozofski fakultet u [Novom Sadu](#)), dr. Zorica Radulović (Filozofski fakultet u [Nikšiću](#)), dr. Tatjana Bečanović (Filozofski fakultet u

Nikšiću), dr. Igor Lakić (dekan Instituta za strane jezike u [Podgorici](#)) i dr. Adnan Čirgić (Filozofski fakultet u Nikšiću)^[15].

Drugi jezici u Crnoj Gori

Tijekom popisa 2011.^[19] stanovništvo se, glede jezika očitovalo ovako:

- [Srpski](#): 265.895 (42.88%)
- **Crnogorski**: 229.251 (36.97%)
- [Bosanski](#): 33.077 (5,33%)
- [Albanski](#): 32.671 (5.27%)
- [Srpsko-hrvatski](#): 12.559 (2.03%)
- [Romski](#): 5.169 (0.83%)
- [Bošnjački](#): 3.662 (0.59%)
- [Hrvatski](#): 2.791 (0.45%)

Vlada Crne Gore 2003. u školske je programe uvela *maternji jezik* koji se definira kao "crnogorski, srpski, bošnjački odnosno hrvatski jezik". Albanski jezik uči se u općinama koje naseljava albansko stanovništvo. Od školske 2011/12. trebalo je da se izučava *crnogorski jezik*, ali je dogovorom vlasti i opozicije odlučeno da naziv nastavnog programa bude *crnogorski - srpski, bosanski i hrvatski jezik*.

Zanimljivost

Direktor podgoričkog *Instituta za crnogorski jezik i književnost* Adnan Čirgić (rođen 1980. godine) prvi je doktor crnogorskog jezika. Čirgić je svoju doktorsku disertaciju na temu „*Govor podgoričkih muslimana*“, obranio potkraj 2007. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.^[20]